

satkonf

Milošiana Šateiniuose

Birutė Garbaravičienė

Česlavo Milošo gimtinėje Šateiniuose, kur šią vasarą atidarytas modernus kultūros centras, jau įvyko pirmoji konferencija. Ją surengė Vytauto Didžiojo universitetas ir Česlavo Milošo gimtinės fondas. Abi šios institucijos yra pasirašiusios bendradarbiavimo sutartį. Joje pažymėtas universiteto ir fondo siekis - Č. Milošo humanistiniai idealai, jo kūryba, lietuvių ir lenkų bei kitų Vidurio Rytų Europos tautų santykių apmąstymai bei ateities perspektyvos. Tad jau dabar universiteto humanitarai ėmėsi programų koordinavimo ir pakvietė pirmam pašnekesiui, kuris numatytų ateityje svarstytinų temų gaires.

Konferencijoje, kuriai laišką atsiuntė pats Č. Milošas, buvo kalbėtasi apie būsimo projekto kontūrus. Jau anksčiau Č. Milošas buvo pasiūlęs septynias temas, susijusias su Nevėžio slėnio istorija, kurios galėtų tapti būsimų tyrinėjimų ir konferencijų pagrindu. Šįkart, sveikindamas pirmąją konferenciją savo laišku, jis rašo: "Puikiai suprantu, kad galbūt nesusidomėsite geografija ir istorija, o skirsite dėmesį kitiems dalykams, pavyzdžiui, literatūrai. Bet kuriuo atveju siūlau surengti konferenciją, skirtą Liudviko Jucevičiaus (1810 - 1846) rašytiniams darbams, ypač Nevėžio slėnio, kurį jis vadino Lietuvos širdimi, aprašymui".

Kaip sakė VDU prorektorius prof. Egidijus Aleksandravičius, toks pasiūlymas sutampa su tuo, kokie poreikiai bręsta Lietuvos istorinėje sąmonėje. Tai viena iš temų, kuri galėtų būti analizuojama jau kitoje konferencijoje. Jam Č. Milošas savo įžvalgumu būsimiems tyrinėjimams primena prof. Vytautą Kavolį.

Apskritai milošianos kontūrai, pasak E. Aleksandravičiaus, galėtų būti įrėminti kelių krypčių: viena - aprėpianti LDK piliečio sąmonės tyrinėjimus, atkreipiant dėmesį į daugiakultūrinį bajorijos identiteto likimą, kita - išeinanti iš Nevėžio slėnio horizonto, susijusi su jo "Pavergtojo proto" tematika, gali inspiruoti intelektualinės pokario istorijos tyrinėjimus. Šiuo aspektu prof. Bronius Vaškelis siūlė pažvelgti į Lietuvos rašytojų biografijas, kiek jų buvo - įtikėjusių, pavergtų ar ne. Prof. Algis Kalėda, konferencijoje kalbėdamas Milošo topografijos klausimu, pabrėžė jos daugiareikšmiškumą. Paties Milošo pasiūlytos temos daugiausia siejasi su istorija, bet ji gyva, integruota į dabartį.

Konferencijoje dalyvavę istorikai, etnologai, kultūrologai jau savaime piršo mintį, kad ir ateityje po Č. Milošo gimtinės svirno stogu formuosis tarpdisciplininiai projektai. Jau ir šįsyk VU polonistikos katedros darbuotoja dr. Halina Karaš ir VDU etnologijos ir folkloristikos katedros dėstytojas dr. Arūnas Vaicekauskas rado bendrų sąlyčio taškų būsimiems tyrinėjimams.

Taigi Č. Milošo projektas būtų tarsi skėtis, kuris aprėptų pačių įvairiausių mokslo krypčių tyrinėtojus, intelektualus. Milošianos tematika atvira literatūrologams, istorikams, etnologams, filosofams, netgi politologams. Galvojama, kad Česlavo Milošo gimtadienis - birželio 30-ąją - gali tapti tradicija Milošo skaitymams. Jie suburtų ne tik akademinio sluoksnio atstovus, bet ir Nevėžio slėnio žmones, kėdainiečius, kuriems rūpi savojo krašto istorija ir daugiasluoksnė jų kraštiečio kūryba.